

Het pestbeleid

Informatie over (ons beleid tegen) pesten voor leerkrachten,
ouders en leerlingen

Inhoudsopgave

1. **Visietekst**
2. **Pesten**
 - A. Wat is pesten?
 - B. Hoe wordt er gepest?
 - C. De gepeste leerling
 - D. De pester
 - E. De meelopers en de andere leerlingen
 - F. Het aanpakken van pesten
3. **Pestprotocol**
 - A. Uitgangspunten
 - B. De vijf sporenaanpak
 - C. Preventieve maatregelen
4. **Het stappenplan na een melding van pesten**
 - A. De klastitularis
 - B. De studiebegeleider
 - C. Het pestproject
 - D. Schorsing
 - E. Schoolverwijdering
 - F. De taak van de leerkracht
 - G. De rol van de interne en externe hulpverlener
5. **Digitaal pesten ofwel Cyberpesten**
 - A. Wat is cyberpesten?
 - B. Hoe wordt er gepest?
 - C. Het stappenplan na een melding van cyberpesten
6. **Bijlagen**
 - Bijlage 1: Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling
 - Bijlage 2: Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest
 - Bijlage 3: Tips voor leerlingen "veilig op het internet"
 - Bijlage 4: Voorbeeld van een pestcontract

EEN PESTBELEID OP SCHOOL

1. VISIETEKST

Als school willen we extra aandacht geven aan het **welbevinden** van onze jongeren. We willen al onze leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden waarin zij zich harmonieus kunnen ontwikkelen en waarin goede leerprestaties en attitudevorming mogelijk zijn. Daarom willen we ook een anti-pestbeleid voeren.

Streven naar welbevinden past in een brede kijk op preventie. We willen zeker en vast moeilijkheden, problemen en conflicten oplossen of beter nog, we willen ze voorkomen. Dit past helemaal in het opvoedingsproject van Don Bosco dat de leidraad vormt voor ons handelen. We streven ernaar om leerlingen

- vrijheid te leren hanteren
- verantwoordelijkheid te leren nemen
- verbondenheid te leren beleven
- de zinvragen van het leven onder ogen te blijven zien

Om hiertoe te komen hanteren we een communicatieve stijl. We proberen waarden bij te brengen via dialoog en voordoen. Leren via dialoog en voordoen vraagt tijd, het gaat om een proces. Opdat dit effect zou hebben is nabijheid en betrokkenheid noodzakelijk. Dit wordt gecreëerd door

- assisterend aanwezig te zijn bij leerlingen
- een positief klimaat te scheppen
- structuur te bieden

Als school proberen we dus een preventieve aanpak te ontwikkelen waardoor het aantal pestgevallen daalt. Toch zullen pesterijen nooit helemaal verdwijnen. Uiteraard is het belangrijk om naast preventie ook te kiezen voor specifieke maatregelen en voor een bepaalde aanpak om te leren omgaan met problemen en conflicten.

De focus ligt op **sensibilisering**: leerlingen tot inzicht brengen dat pesten niet OK is en handvaten aanreiken om dit gedrag te vermijden.

Daarnaast is **signalering** of melden van pestgedrag minstens zo belangrijk opdat de leerling niet alleen blijft staan met zijn of haar probleem.

Indien specifieke maatregelen van toepassing zijn, dan kiezen we eerst en vooral voor een niet- bestraffende, probleemoplossende methode. Daarnaast is een herstelgerichte aanpak belangrijk!

Om een degelijk anti-pestbeleid te voeren op school is er reeds een pestprotocol dat leerlingen en leerkrachten ondersteunt in het realiseren van al onze doelen en waarin onze visie vervat is. Dit protocol is erop gericht het schoolpersoneel, de ouders en natuurlijk ook de jongeren op de hoogte te brengen van alles wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen.

2. PESTEN

A. Wat is pesten?

We spreken van pesten als eenzelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt zonder dat er sprake is van "machtsevenwicht". Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd. Volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressieopwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er vat op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van de leerkrachten, de studiebegeleiders en OVESPO-leden in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. (assisterende aanwezigheid).

Voor klastitularissen betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

B. Hoe wordt gepest?

Met woorden:	vernederen, belachelijk maken schelden, dreigen met vernederende bijnamen aanspreken gemene briefjes, mailtjes, smsjes of via Facebook
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen en trekken, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, voorwerpen gebruiken
Achtervolgen:	opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren, opzettelijk de rug toekeren, uitsluiten van feestjes, uitsluiten bij groepsopdrachten
Stelen en vernielen:	afpakken van kledingstukken en waardevolle spullen, Kladderen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen
Afpersing:	dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen

C. De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdsgenoten: ze volgen een andere modetrend, ze hebben een andere levensstijl of cultuur, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet of ze praten Algemeen Nederlands in plaats van dialect, enz. ...

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt.
- het probleem lijkt onoplosbaar.
- het idee dat het niet mag klikken.

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders)

- Niet meer naar school willen. (vb. Spijbelen)
- Niet meer over school vertellen thuis.

- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden.
- Slechtere resultaten op school dan vroeger.
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen.
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben.
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen.
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben.
- De verjaardag niet willen vieren.
- Niet buiten willen spelen.
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan.
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn.
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven.
- Zichzelf verwondingen toebrengen (vb. Krassen)

D. De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee; want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieperliggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet), als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om macht in de klas.
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een leerkracht is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij/zij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel voor autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)
- Een laag zelfbeeld

E. De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel (= af en toe) meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit te winnen met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

F. Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken.

3. HET PESTPROTOCOL

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en dat we het pesten volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

A. Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen. Met het ondertekenen van ons anti-pestbeleid laten alle betrokken partijen zien, dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt.
5. De school ontplooit preventieve (les) activiteiten.

B. De vijfsporenaanpak

1) De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de directie, de OVESPO-leden en de leerkrachten voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

2) Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen.
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt.
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
- Het aanbieden van hulp gecoördineerd door een lid van de OVESPO-groep.

3) Het bieden van steun aan de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.
- De (mede)pestende leerling de kans geven om zijn/haar betrokkenheid toe te lichten, doorvragen naar zijn/haar gedachten, gevoelens en wensen bij wat er gebeurd is.
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
- Het aanbieden van hulp door interne en externe hulpverlening.

4) Het betrekken van de klastitularis bij het probleem

De klastitularis bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en hoe de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De klastitularis komt hier in de toekomst nog eens op terug en vraagt naar het welbevinden van elke leerling. Het is ook handig dat de titularis de andere leerkrachten en de studiebegeleider op de hoogte brengt van het probleem als dit nog niet gebeurd is. Zo kan je pas als team samenwerken om pesten te voorkomen.

5) Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
- De school verwijst de ouders zo nodig door naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

C. Preventieve maatregelen

Elke klastitularis bespreekt ergens aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de klastitularis in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.

In de eerste graad wordt aandacht besteed aan het pesten in één of meerdere studielessen. De leerlingen ondertekenen aan het eind van deze les(sen) een aantal samen gemaakte afspraken. (het pestcontract: zie bijlage 4)

Indien een klastitularis of leerkracht daartoe aanleiding ziet, besteedt hij/zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.

Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de klastitularis worden bewaard in het leerlingenvolgsysteem van zowel de pester als het slachtoffer.

4. Het stappenplan na een melding van pesten

A. De klastitularis

- Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de klastitularis eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gespreken kan je terugvinden in bijlage 1 + 2.
- De klastitularis bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
- De klastitularis praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
- Indien het probleem zich herhaalt, meldt de klastitularis het gedrag aan de studiebegeleider van de leerling(en). Zij overhandigt de studiebegeleider het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

B. De studiebegeleider

- De studiebegeleider neemt de rol van de klastitularis over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
 - Zij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
- In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
 1. confronteren;
 2. mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen;
 3. helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
- In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij/zij asociaal gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
- Hij/zij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door een aangepaste hulpverlening.
- Hij/zij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief (herhaaldelijk) gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
- Hij/zij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
- Hij/zij koppelt alle informatie weer terug naar de klastitularis.

C. Het pestproject

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, wordt hij/zij ertoe verplicht om individueel een programma te volgen. Dit vindt plaats in de eigen tijd of tijdens de schooluren. Het doel van dit programma is reflectie en het gevoelig maken van de pester voor wat hij aanricht bij de gepeste leerling. Het gaat in principe om een aantal gesprekken en het maken van een huistaak. De ouders worden door de studiebegeleiders en directie van dit project op de hoogte gesteld.

D. Schorsing

Wanneer ook het verplichte pestproject geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een schorsing van een dag. Daarna krijgt de pestende leerling een lange schorsing.

E. Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering.

F. De taak van de vakleerkracht

De vakleerkrachten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen om hulp en overleg in gang te zetten. De vakleerkracht meldt dit steeds aan de klastitularis.

G. De rol van de hulpverlener (intern/extern)

- Hij/zij ondersteunt waar nodig leerkrachten en studiebegeleiders tijdens de verschillende fasen in het proces.
- Hij/zij biedt op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste.
- Hij/zij biedt een sociaal-emotionele training aan.
- Hij/zij biedt kleinere trainingen aan bij specifieke hulpvragen, zoals bijvoorbeeld een assertiviteitstraining.
- Hij/zij vraagt regelmatig aandacht voor de problematiek via verschillende kanalen. Vb. Operation Black Sheep, andere projecten.

5. Digitaal pesten ofwel cyberpesten

A. Wat is cyberpesten?

Cyberpesten is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Deze vorm van pesten stopt niet bij het verlaten van de schoolpoort. Tegelijkertijd komen kinderen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking.

B. Hoe wordt er gepest?

- Pest-mail (schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen)
- Stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van hate-mail of het dreigen met geweld in chatrooms.
- Het tegekomen van ongewenste materiaal zoals: porno, gewelddadig materiaal.
- Ongewenst contact met vreemden.
- Sexting (Webcam-seks): het met opzet versturen van seksueel getinte smsjes of foto's. De beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden.
- Hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pest-mail.
- Trollen: via internet met opzet emotionele reacties uitlokken.
- Bangalijst: opstellen van een lijst met namen die gelinkt zijn aan kwetsende uitspraken.

C. Het stappenplan na een melding van cyberpesten

1. Bewaar de berichten: Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen (afdrukken, selecteren en kopiëren of een printscreen maken)

2. Blokkeren van de afzender: Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij de pestmail kan blokkeren.

3. Probeer de dader op te sporen: Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator of de systeembeheerder. Het is mogelijk om van het IP adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Ook is er van alles mogelijk via de helpdesk.

4. Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling: Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.

5. Verwijs de ouders zo nodig door: Er is steeds een telefoonnummer dat ouders kunnen bellen met vragen.

Sociale politie Genk: 089 30 30 30

6. Adviseer aangifte: In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsels of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar slachtofferhulp

Slachtofferhulp: 1700

7. De interne/externe hulpverlener: Verwijs de pester en of de gepeste door naar de hulpverlener wanneer verdere begeleiding nodig is.

Intern: studiebegeleiders + OVESPO-leden

Extern: CLB-medewerkers, opvoedingswinkel, CGG, Time-out (Arktos)

Interessante websites: + bijlage 3

www.klascement.be

www.clicksafe.be

www.digitaalpesten.nl

www.kieskleurtegenpesten.be

www.saferinternet.be

www.mijnkindonline.nl

www.gezondeschool.be

www.ond.vlaanderen.be/antisociaalgedrag

www.ond.vlaanderen.be/ict/ondersteuning/veiligICT/